

ՇՏԵՄԵՐԸ

ՊԻՏԸՆԻ ԳԻՏԵԼՆԵՐ

ՀԱՏՈՐ 4.

»»» ՕԳՈՍՏՈՍ 1. 1842. »»»

ԹԻՒ 44.

Ս յարժու-լեւան զօրու-լեւան :

“**Մ**եզնար է որ այսչափ տարբեր բնաւորութիւններու տէր եղող անձինք իրարու հետ միաբանին” կըսէ մէկը՝ որ իր զրայիններուն կռիւները կըղիտէ : «**Մ**եզնար էս սա տղաքը կռիւէ ետ պահէ և որոնց բնաւորութիւնները այսչափ տարբեր են իրարմէ” կըսէ ան ծնողքը՝ որ մեծ ու անբարեկարգ ընտանեաց տէր է : Կամ ան վարժապետը՝ որ անկարգ դպրոց մը կը պահէ : Եւ վատաբաղդիկ անձերուն ունեցած դժուարութեանցը կամ ըրած գանդատներուն էվելի յարմար պատասխան մը չենք գիտեր՝ քան թէ վարժութեան զօրութիւններուն վրայով զգալի օրինակ մը ցուցնելը անոնց՝ վերի պատկերովը, ու հետեւեալ ստորագրութիւնովը՝ որ կարդացինք 1834 տարւան Բնագիտութեան Դ տեմարանի մը մէջ : Բանկները պիտի տեսնան թէ անուշ՝ խոհական ու յարատե վարժութիւնը ամենեւին անյոյս աւարկաներու վրայ ալ մեծամեծ բաներ կրնայ կատարել :

Եւ անոնի մէջ՝ ուր որ շատ զարմանալի

բաներ կան, կըտեսնելի եւ որ տարբեր տեսակի ու տարբեր բնաւորութեան կենդանիները իրարու հետ ընկերացուցած են : Ս յաթերու Պրիճի (Waterloo Bridge) Սըրրի (Surrey) կողմէ կողմը կամ երբեմն Սոութ վարք Պրիճի (Southwark Bridge) նոյն կողմը ամէն օր կարելի է տեսնալ հինգ ոտնաչափ քառակուսի վանդակ մը՝ որուն մէջը կան վերի պատկերին մէջի չորքոտանիները ու թռչունները : Դոն (John Austin) սա կենդանիներուն տէրը՝ կըպատմէ թէ տասնըութը տարի աշխատեալ է սա հակառակ բնութիւններու տէր կենդանիները վարժելու, որ միաբանութեամբ ու սիրով մէկտեղ ապրին : Աւ կըսեալնք թէ նոյնչափ տարիները անօդուտ տեղը չանցուցեր է : Մեծ բան չէ հաւատալ թէ շատ մարդիկ որ մէյ մէկ տասնոց վճարելով սա տեսարանը զրննեցին, սովորութեան ու հեղահամբոյր վարժութեան սքանչելի զօրութիւններովը իրենց մտքերը արթնցուցին, երբոր տեսան

Թէ կատուն՝ մուկը՝ բաղէն՝ ճագարը՝ կրնի
 Գիւն (Guineapig) բուն՝ աղանին՝ ճ՛նձղու
 կը և ուրիշ մանր թռչունները ամէն մէկը
 իր առանձին եղանակովը ուրիշներուն հետը
 ընկերութեամբ կապրի : տկարը առանց
 վախի՝ ու զօրաւորը առանց վնասել ուզե
 լու : Եւ տեղս ցուցված քաղցրաբարոյութեան
 տեսարանէն էվելի գեղեցիկ տեսա
 րան մը երևակայելը անհնար է : Ճագա
 րը ու աղանին իրարու հետ խաղալով բա
 ւական կրօնական մի և նոյն խոտի դէղին վը
 րայ բռններնին դնելու : Ճ՛նձղուկը երբեմն
 կատունի գլուխը կըթառի՝ ու երբեմն բու
 ին : որոնց երկուքն ալ իր բնական թշնա
 միներն են . ու մուկը վանդակին մէջը կա
 տուն կամ բաղէին և կամ բուին առջևը
 կատարեալ ապահովութեամբ անդին աս
 դին կըխաղայ : Եւ մարդուն աս կենդանի
 ները վարժելու համար բռնած ճամբան
 նախ և առաջ անոնք աղէկ կերակրեն է :
 ու երկրորդ՝ նոր ծնած ատեննուն մէկ տե
 սակը մէկալին հետ ընկերութիւն ընելու
 սորվեցունեն է : Օգրաւորները իրենցմէ
 տկարները յափշտակելու գաղանային բնու
 թիւնը բնաւ ՚ի գործ չեն դնել . իրենց բը
 նութիւնը հեղութեան դարձած է : ու իրենց
 հեղութիւնը աւաւել ևս յաւաջացունելու
 համար յարմար պարագաներով շրջապա
 տած են . իրենց բոլոր բաղձանքները ու
 բերկրութիւնները իրենց փոքրիկ վանդա
 կովը չափաւորված է . և թէպէտ կատուն
 երբեմն կամուրջին եղերքը պըտըտելու
 կելայ , բայց ատենին իր ընկերներուն քո
 վը կըդառնայ՝ որոնց հետը այնչափ ատեն
 երջանիկ ապրած է , չանցունելով իր մըտ
 քէն թէ ինքը ծնած է անոնց մէկը գիշա
 տելու : Եւսիկա զօրաւոր օրինակ մըն է ցու
 ցընելու թէ ինչ կրնայ կատարել պատշա
 ճաւոր վարժութիւնը :

Եւսիկանայի հաշիւ է :

Գիւնութիւն թէ մարդկային ագքի տակ չէյ
 նալու ամենափոքր ճանճ մը իր բերնո
 վը պատառ պատառ աս աշխարհս պիտի
 կրէ խիստ հեռաւոր աստղին վրայ : որն որ
 Եւստուծոյ ձեռքը երկնից հաստատութեանը

տակը դրաւ : Եւսիկաւոր միլիոն տարի
 ներ պէտք են ան ճանճին՝ միայն մէկ ճամ
 բորդութիւն մը կատարելու : Ճանճը ծառի
 մը տերեւէն կըսկըսի՝ ու իր փոքրիկ բեռը
 կըբառնայ , որուն պակսութիւնը մինչև
 անգամ խոշորացոյցով չի կրնար տեսնուիլ
 տերեւին վրայ , ու կըսկըսի իր դրեթէ ան
 վախճան ճամբորդութեանը ելլալ : Միլիոն
 անգամ միլիոնաւոր տարիներ հոլովէլէն է
 տե կրկին ետ կուգայ իր երկրորդ բեռը տա
 նելու : Մ՛հ , ի՞նչ անվախճան դարեր պիտի
 անցնին մինչև որ մէկ տերեւ մը լման կրէ
 ան : Ո՛րչափ ժամանակին մէջը բոլոր ծա
 ւը հոն պիտի տարվի : Եւրբ բոլոր անտառը
 պիտի հասնի : Ու երբ ատ ճանճը հողա
 գունտիս վերջին մասնիկը պիտի առնէ , ու
 իր երկար՝ խիստ երկար ճամբորդութեանը
 ելլայ : Մինչև անգամ ան նոյն ատենը Յա
 լիտենականութիւնը միայն նոր սկսած պիտի
 ըլլայ : Բու հոգիդ անտոներ յառաջ պի
 տի նայի Յալիտենականութեան՝ անվախ
 ճանճ՝ անփոփոխ՝ անսահման Յալիտենակա
 նութեան՝ որ իր առջևը կըհոլովի : Մարդ
 կային միտքը բոլորովին կրօնկարանայ ա
 սանկ մտածութիւններով : Եւսի , մեր գո
 յութեանը հետ զուգահաւասար է : Որչափ
 որ ինքը կըկենայ , այնչափ ան բոցը որ ին
 քը մեր ներսիդին շնչեց պիտի փայլի ու
 վառի . բայց սակայն կամ Եւրկնից գեղեց
 կութեանը ու պայծառութեանը մէջ պիտի
 փայլի , կամ տխրագին բոցերով և անմա
 րելի վայերով պիտի վառի :

Եւսիկանայի եղբայրներ :

Եւսիկանայի Պաղէլ քաղաքը 1538 ին
 երկու արու գաւազ ծներ էին՝ երկուոր
 եակ , որոնք այնչափ իրարու նման էին որ
 մինչև անգամ անոնց հետը աղէկ ծանօթա
 ցած անձանց չափազանց դժուարին էր ի
 րարմէ որոշել զանոնք : Եւս նմանութիւնը
 չէ թէ միայն իրենց արտաքին երևոյթին
 վրայ էր , հապա նաեւ իրենց ներքին կազ
 մութեանը մէջ ալ : Թէ որ մէկը հիւան
 դանար , մէկալն ալ անանկ կըլլար . թէ
 որ մէկուն գլուխը ցուիլ սկսէր , մէկալնն
 ալ խկոյն նոյնը կըդգար . թէ որ մէկը քը
 նանար կամ տըստութեան մը մէջ ըլլար ,

Բաղէ . շահին : Ճագար . քաղաք : Բու . պայ
 ցու : Ճ՛նձղուկ . անդին : Կամուրջ . փոփոխ :

Եւսիկանայի . Եւսի :

մէկայլ չէր կրնար գլուխը բռնել կամ ուրախութիւն ցոյց տալ , և ասանկ ամէն կերպով նոյն և նման էին ասոնք իրարու :

Լսոր պէս զարմանալի նմանութիւն մալ Օռինկերոս կը պատմէ թէ պատահած է Պետրոս Բըքստօլիոսի երկու որդոցը՝ որոնց մայրը ևս շատ անգամ չէր կրնար որոշել մէկը մէկալէն : Պետրոս Բըքստօլիոս Սէքլին քաղքին իրուագէտն էր :

Փոլկասիոս մէկ դիպուած մը կը լիջէ նմանութեան՝ որ թէպէտ արտաքին երևոյթի վրայ չէ , բայց վերը յիշված երկուքէն ալ էվելի նշանաւոր է : Սէքարտոս ու Գերարտոս Գաղղիացի երկուորեակ եղբայրներ ծնան մի և նոյն օր , երկուքն ալ եպիսկոպոսութեան աստիճան առին միեւնոյն օր , ու երկուքն ալ մեռան մի և նոյն օր :

Պլինիոս կը պատմէ՝ թէ Գերի ծախող վաճառական մը երկու գեղեցիկ տղաք կը ծախէ Սարկոս Լնտոնինոս եւսպետին՝ երկուորեակ են ըսելով : Լս երկու տղաքը մեծ նմանութիւն ունէին իրարու , թէպէտ և մէկը Լսիայի մէջ ու մէկայլը Լիւիան լեւնէրուն անդի կողմը ծներ էր : Երբոր աս խաբէութիւնը շուտ մը երեւան ելաւ տղոցը տարբեր լեզուներովը , Լնտոնինոս բարկացաւ գերի ծախողին վրայ , ու կանչելով զանի հարցուց թէ ինչո՞ւ համար երկու հարիւր Սէլէր առաւ իրմէն երկուորեակներուն համար , երբոր անոնք երկուորեակ չեն : Պատասխան տրեալ վաճառականը թէ անոնց այսչափ սուղ գնով ծախվելուն բուն իսկ պատճառը Երկուորեակ չըլլալն էր : « Բանգի » ըսաւ վաճառականը . « զարմանալի բան չէ թէ որ մի և նոյն ծնողած զաւկները երկուորեակ ծնած իրարու նմանին . բայց ասոնց պէս երկու իրարմէ հեռաւոր երկիրներու մէջ ծնած տղոց մէջ ամէն կերպով այսչափ նմանութիւն գտնուիլը արդարեւ հազուագիւտ ու զարմանալի բան է » :

Երեգալի — Լոյս :

Գարձեալ խօսեցաւ ընդ նոսա Յիսուս , և ասէ . Լս եմ լոյս աշխարհի :

Յոհ . Ը . 12 :

Երեգակը խիստ փառաւորեալ մարմին մըն է . անանկ փառաւորեալ որ շատ խեղճ ու տգէտ հեթանոսները անիկա իրենց

Լստուածը ըլլալ սեպեցին , ու անոր առջև ծունկ չոքելով երկրպագութիւն ըրին : Բայց արեգակը մարդու պէս արարած մըն է , և Լստուած զօրութիւն տրեալ Յիսուին հրաման ընել անոր՝ որ կայնի մինչև Խարայեայցոյ որդիքը իրենց թշնամիները սպաննեն հատցունեն . Յեւ . Ժ . 12—14 : Ինքն է միայն Լստուած՝ որ արեգակը ստեղծեց . և միայն ստեղծողը Լստուած ըլլալով , ստեղծուածները չէր կրնար Լստուած ըլլալ :

Բայց այսու ամենայնիւ Լստուած « արեգակ » կը կոչվի . քանզի ինչպէս որ իր ըստեղծած ան փառաւորեալ արեւ մեղ տաք ու ողջ կը պահէ , անանկ ալ « իրմով մենք կապրինք » ու կը շարժինք . և մեր գոյութիւնը ունինք » : Թէ որ իր կարող զօրութիւնովը արեգակը իր հիմակվան եղած կարգին մէջը չի՛ պահէր նէ , մենք ամէնքս ալ պիտի մեռնէինք , անանկ որ արեգակը ուրիշ բան մը չընէր , միայն թէ Լստուծոյ ուզածին պէս կըրտաքցունէ մեզ ու ողջ կը պահէ : Լս միտքով Լստուած ինքն է ամէն արարածներուն Երեգակը , և մենք չենք կըրնար ապրիլ առանց իրեն , ինչպէս որ չենք կրնար ապրիլ առանց արեգակին :

Ինչպէս որ Երեգակն է « աշխարհի լոյսը » , անանկ ալ մեր օրհնեալ Տէրը ու Փրկիչը Յիսուս Բրիստոս է ան լոյսը՝ որ մէկ ուրիշ և օրհնեալ աշխարհի մը ճամբան կը ցուցնէ մեզ : Երևն է որ մեզի ցրեկ կընէ . երբոր ամպերը ծածկեն արեւը՝ ցարեկը աղօտ կըլլայ , բայց տակաւին ան հաստը ամպերուն մէջէն ալ կը լուսաւորէ , սակայն երբոր արեւը ետ քաշվի , կամ էվելօք յայտնի ըսեմ , երբ մեր երկիրը դառնալովը արեւը իր ետին մնայ՝ ինչպէս որ միշտ ամէն գիշեր կըլլայ , անատենը մենք մութնութեամբ մէջ կը լընք : Գաւիթ կաղօթէ , « Տէր , քու երեսիդ լոյսը ծագէ մեր վրայ » . ըսել կուղէ թէ Լստուած օգնէ մեզի որ հաւատքով տեսնանք զինքը , ու ինքը մեր ամէնուս վրայ նայի ու լուսաւայծաւ արեգակին պէս մեզ ուրախացունէ . և ինչպէս որ իր սիրածներուն վրայ կը նայի , անանկ նոյն մեր վրայ . աս է որ մենք հոգիին ցօրեկ կը կոչենք . և երբոր Լստուած մեր վրայ չի նայիր , կամ երբոր մեղքով մը Լստուածն է ետ կը դառնանք և զգանք որ

մեր մեղքին համար ինքը մեղ չի կրնար
«իրել» անատենը ամեն բան միտքերնուս
մէջը խաւար է : Մենք չենք կրնար հաճու
թեամբ մահին նայիլ . ոչ ալ յօժարու
թեամբ յաւիտենականութեան . անատենը
հոգիին զիշերն է : Բայց թէ որ Լստուած
իր լոյսը ծագեցունէ մեր վրայ արեգակին
պէս , անատեն կուրախանաւք մենք Լստու
ծոյ փառացը յուսովը , և ուրախութեամբ
կըխորհինք ան օրին վրայ՝ որ «Տէրը մեր
յաւիտենական լոյսը պիտի ըլլայ» , ու մեր
տրտմութեան և սուգի օրերնիս պիտի վեր
ջանան» :

Ո՛հ , աս ի՞նչպէս մեծ փառք է մեզի որ
Տէրն է մեր Լոյսը՝ մեր Լքեգակը
Իր ճաճանչներն են շնորհք հոգեոր
Լա՛ իր շրջանն է արարութիւնը :

Լզերն կրցնծան ինք որ կերևայ
փարատել անոնց մեղաց ամպերը
Տրտմիլ ու սգալ ալ պիտի չըլլայ
Լնոնց արցունքը երբ սրբէ ինքը

Ինչպիսի փրկութայոյն-Լեւնէ հարցո՞մէր :

Լոյս չենէլու՝ վրայ :

Լոյս . Ինչո՞ւ համար ցորենը ուրիշ սերմերէն
էլելի անդարար է :

Պատաս . Լնոր համար որ ուրիշ սերմերէն է
վելի է իր մէջի խժային կամ տոնձային նիւթը՝
որ խիստ անդարար դոյացութիւն մըն է :

Լ . Ինչո՞ւ համար երբեք հացը խմորէն թեթե
ւ է :

Պ . Լնոր համար որ երբեք առանձին փուռին
ընթերթիւնովը իր մէջի ջուրին մէկ մասը կըկոր
սընցունէ :

Լ . Ինչո՞ւ համար սև հացը օգտակար է հի
ւանդներուն :

Պ . Լնոր համար որ իր մէջի թեփին պատճա
ռովը բացողական բնութիւն մը ունի . թեփը իր
մէջը ռետնային մաքրողական նիւթ մը ունի :

Լ . Ինչո՞ւ համար երբեք հացին խմորին մէ
ջը պաղլեղ կըգործածվի :

Պ . Լնոր համար որ կըպիլ թէ սև ալուրը՝ կամ
դիտուածով թըլլած ցորենի ալուրէն շինված
հացը կըճերմկեցունէ : Հացագործները խաբէու
թեամբ էլելի վատասկ ընելու համար կըգործաւ
ծեն անիկա . քանզի թէ որ խմորին մէջը շատ մը
պաղլեղ խառնեն՝ սովորականէն շատ էլելի ջուր
կըվերցունէ , ու իր մէջը կըպահէ . ասանկ խմորէ
չինված հացը շատ էլելի ծանր կըլլայ փուռնէն
քան թէ միւսը , ու ան աւելորդ ծանրութիւնը
միայն ջուր է : Պաղլեղով շինված հացը երբոր

Պաղլեղ . շաղ :

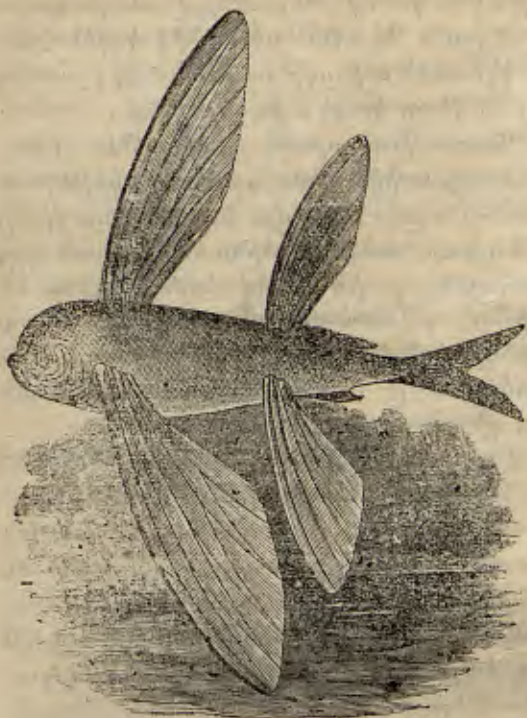
փուռին մէջէն իրարու փակած ելայ , ան փակած
տեղէն շիտակ չի բաժնրվիր , հապա մէկը մէկա
լին մէկ մասը իր հետը կառնէ , ու այնպէս՝ խա
բէութիւնը կիմացվի :

Սիւնիւտոյն-Լեւնէ մտած պատի ունեցող
Յնուշ-Լեւնէ :

Պուրն՝ս գիտնալ թէ Լստուած ինչո՞ւ հա
մար քու զաւակդ իր քովը առաւ : Ար
պատասխանեմ , թէ՛ Իր կամքը ան է որ
քու ընտանեացդ մէջէն մէկը ըլլայ երկին
քը : Դիցուք թէ իր կեանքը բաշխված
ըլլար . բայց դուք որ ձեր սիրտերը երկես
յին բաներու վրայ հաստատած չէք , ձեր
զաւակը դէպի հոն չի պիտի առաջնորդէիք :
Լկանջ դէր մէկ առակի մը : Լտե՛նք բարի
հովիւ մը կար՝ որ իր ոչխարներուն հօտին
համար առատ արօտ մը պատրաստէր էր .
արօտին դուռը առջևնին բաց էր , բայց
ոչխարներուն մէկը չէր ուղէր հոն մտնալ .
որչա՛փ որ ինքը զանոնք հոն կըկանչէր՝ ա
նոնք իրմէն կըփախէին , մինչև որ մէկ դա
ռըն մը առաւ իր դիրկը՝ ու անիկա ան արօ
տին մէջը տարաւ . և ահա անատենը բոլոր
ոչխարները ատուրնօք անոր ետեւէն դացին :
Երդ՝ աս բարի հովիւը՝ Բրիստոս է . ան
առատ արօտը՝ երկինքն է . դառնը՝ քու
զաւակդ է . ու թէ որ դուն ծնողական սիրտ
մը ունիս , նայի որ դուն ալ հոն ներս առ
նըվիս : Տէրը քու դառնուկդ իր քովը ա
ռաւ , որ անոր ծնողներն ալ անոր ետեւէն
երթան . Լմէն :

Սեղ . և հոն :

Սեղքը կաղմեց հրաբուխը՝ դետնաշարժու
թիւնը՝ փոթորիկը՝ քաղաքներուն ու տէրու
թիւններուն ժողովուրդները աւող տանող ժան
տակարը : Սեղքը կըբերէ ամէն ցաւը : Սեղքը
կըպատճառէ մահուան սարսափները : Սեղքը
կարատաւորէ ու կըղեղնեցունէ մեռած մարմինը :
Սեղքը կ'ոստայնանէ ամէն պատանքը : Սեղքը
կըշինէ ամէն դադաղը : Սեղքը կըբերէ ամէն
գերեզմանը : Սեղքը կըզրէ ամէն տապանագի
րը : Սեղքը՝ կըքանդակագործէ ամէն դամբա
րանք : Սեղքը կըկերակէ ամէն մարմնաւոր որ
դը : Լնցեալ դարերուն մէջ եղած աւերը ապա
կանութիւնը՝ ու գարու դարերուն մէջ ըլլալու
աւերը ապականութիւնը , ամէնը մէկէն ահաւոր
ձայնով կըգոչեն , թէ՛ «Վահճ թագաւորեց ա
մէն մարդու վրայ , ինչու որ ամէնն ալ մեղան
չեցին» :

Թռչկան Չալ :

Օարմանալի բան մըն է Թէ ձուկը՝ որ ջրային կենդանի է ու մեր տարրին մէջը չի կրնար ապրիլ , առ տարրին մէջը գործածվելու գործարաններ՝ օդին մէջը թռչելու գործարաններ ունենայ : Թէ որ առ ճշմարտութեան անտեղեակ ըլլայինք , Թէ որ բնութեան օրէնքներուն տեղեկութիւն չունենայինք , ու Թէ որ բանի մը չի հատայինք բայց եթէ մեր սակաւագամ գիտութեան տակը ինկածներուն , օվկիանոսէն անցնող մէկը մեզի զրուցելուն Թէ ինքը օդին մէջը թռչող ձուկերու խումբեր տեսած էր , ծիծաղելով երես չի պիտի դարձունէինք իրմէն՝ ինտոր որ այրեցեալ գօտիին տակը բնակող ռամիկը կընէ , երբոր իրեն զրուցվի՝ Թէ հիւսիսային կողմերը ջուրը անանկ կըպնդանայ որ սղոցով կընայ կտրվիլ : Թռչկան ձուկը՝ որուն երկու կամ իրեք տեսակը գտնված է , ջերմային սահմաններու ծովերուն բնակիչն է : Երևադարձի շրջանակին տակը տուտ կըգտնվի , ու Միջերկրական ծովուն մէջ , և Սպանիայի կողմերն ալ հասարակ է :

Հաս անգամ յստակ ջուրերուն մէջը կըտեսնվի՝ որ առ ձուկերուն խումբերը հանդարտութեամբ իրենց ճամբան կերթան

կերակուրի ետեւէ . մէյմալ յանկարծ դըլփինը կամ ծովին բռնաւորներուն մէկ ուրիշը նետի պէս ջուրը ճեղքելով անոնց վրայ կուգայ . և ահա հիմայ կըսկըսի աշխատութեան ժամը . մէկը իր որսը յափըշտակելու կըջանայ , մէկաւնէրը իրենց կեանքը աղատելու . յառաջ անցնիլ կըջանայ Թռչկան ձուկին խումբը , ու անոր հետէն հասնիլ կաշխատի ծովին անխոնջ գաղանք , հետոյհետէ մօտենալով իր աւարին , որուն երկար Թեւերը գրեթէ խոցնդոտ են իրեն : Վերջապէս Թշնամին իրենց վրայ կըհասնի , ետեւ գտնվողներուն վախճանը անխորշելի ըլլալ կերեայ , երբոր յանկարծ Թռչունի նման ծովին երեսէն իրենց Թափանցիկ դիւրաշարժ Թեւերով վեր բարձրնալով լուսափայլ դունուլնին տեսնողին աչքը կըխտորլին , ու Թշնամին հեռուն կըթողուն :

Մնայ որ Թռչկան ձուկին Թռչիլը կարճ է . իր բարակ Թեւերը շուտով կըջորնան արեւին մէջը , ու մեր օդը կըխեղդէ զինքը : Բանի մը վայրկեանին մէջը բոլոր խումբը՝ որ արեւին ճառագայթները արծաթափայլ կըցոլացունէր , իր բնական տարրին մէջը կիջնայ , ու նորէն կըսարտաւորի Թռչելու ելլալ . ասիկա քանի մը անգամ կըկրկնվի՝ մինչև որ կամ իրենց աշխատութեամբ հողներով զերեք յաղթողին զոհ ըլլալու իյնան , և կամ անոր իրենց ետեւէն յարատեւելը խայտուակ ընեն : Բայց մեղք որ խղճալի Թռչկան ձուկը միշտ ագատութիւն չի գտնար օդին մէջը . ու իր կարճատե Թռչիլը շատ անգամ ուրիշ Թշնամիի մը որս կընէ զինքը : Երբոր մէկ կողմէն դըլփինը ջուրին մէջը կընեղէ զանիկա՝ գայլը ոչնալը յափշտակելուն պէս յափշտակելով զանի , մէկալ կողմանէ ծովային Թռչունները պատրաստ են օդին մէջէն յափշտակելու զանիկա : Եւսոնք օդին մէջը Թռչելով ու միշտ զգուշութեամբ դիտելով՝ վարի Թեւաւորներուն շարժումը կընկատեն , ու անվրէպ իրենց որսին վրայ կիջնան : Թռչկան ձուկը դիւրաւ որս կըլայ անոնց :

Բայց կերեայ որ չէ Թէ երբոր միայն Թշնամիներնուն նեղը իյնան առ սքանչելի

Դրին . Խոն-գ պալըն :

ձուկերը օղին մէջը կելան . շատ անգամ իւրիւ թէ առատ դուրսնուծեան մը մէջ կարճ ու յաճախ թուիչներ կընեն՝ ճիշտ ջուրը մոնալով ու կըկին ելլալով , թէ որ օղին մէջը թշնամի մը չերևար :

Կերակուրնին կըթընի թէ ծովեզերեայ արդերը ու մանր ձուկերն են :

Վ երի պատկերովը ներկայացած տեսակը շնդկաստանի ծովերուն մէջ ու արեւադարձի շրջանակին տակերը տեսնուած է : Եւ տեսնելն բոլոր երկայնութիւնը մէկ ոտնաչափ ու եօթը մատնաչափ է : Ալուրծքի թևերուն ամեն մէկին երկայնութիւնը մէկ ոտնաչափ է : Պոչը խորունկէն երկու սրածայր մատերու բաժնոված է : Իւր ընդհանուր դոյնը՝ կունակի կողմը փայլուն սև է , ու փորը բայ կարմրագոյն դեղին է :

Համանուն Պընթանին Լըբըրէր Երազ :
(Թ. - 4 :

Քրիստինէ ու իր ընկերները քիչ մ'ալ խօսելէն ետեւ Տունի մը մօտեցան որ ճամբուն վրայ կեցեր էր , ու շինված էր ճանապարհորդներուն կաղզուրեւուն համար , ինտոր որ ընդարձակապէս ստորադրած պիտի գտնար ան՝ Քրիստիանոսին ճանապարհորդութեանը վրայ եղած մեր պատմութեանը մէջ : Ուստի յառաջ դացին աւտոնք գէպի տն տունը , (որ էր Սեկնիչին Տունը .) ու երբոր զբանը առջւել եկան՝ կըլէին թէ մեծ խօսակցութիւն մը կար Տունին մէջը . ու անատեն ահանջ գնելով՝ կըթընէր իրենց որ կըլէին թէ Քրիստինէին անունը կըլիշէրկոր . որովհետեւ պէտք է զխոնալ որ իր ու իր զաւկներուն ճամբորդութեան ելլալու լուրը իր առջւէն կերթար : Աւ ասիկա էվելի հաճելի էր Տանը մէջիններուն . ինչու որ լսեր էին թէ ինքը Քրիստիանոսին կինն էր . ան կնիկը որ ատենօք այնչափ դժկամակ էր ճամբորդութեան երթալու խօսքը լսել : Վ ասն որոյ հանդարտ կայնեցան՝ ու կըլէին որ ներսի բարի անձինքը կըգովէին զինքը , ու լուն համար հապու կըմոտէին թէ զբանը առջւել կայներ էր : Վ երջապէս Քրիստինէ զուրը զարկաւ , ինտոր որ առաջ ճամբուն գլխու դուռը զարկեր էր : Երբ երբոր ինքը զարկու՝ մանկահասակ () Երբոր

մը եկաւ դուռը , ու բանալով անիկա դուրս նայեցաւ , եւ ահա երկու կնիկ կային հոն : Եւ անտեն օրիորդը բաւականաց . Եւ տեղը որուն հետը կուղէք խօսիլ դուք :

Պատասխան տրեալ Քրիստինէ . Իմացանք որ ասիկա ճանապարհորդ եղողներուն համար աղատ տեղ մըն է , ու մենք հիմայ աս դուռը ասանկ անձինք ենք . վասն որոյ կաղաչենք որ ինչ բանի համար եկանք նէ հիմայ՝ արժանանանք անոր . քանզի՝ ինտոր որ կըտեսնաք , օրը իրիկուն եղած է , ու ասկից աւելի անդին երթալ չենք ուզեր աս գիշեր :

() Երբոր Եւդէ՝ ձեր անունները ինչ են , որ ներսը իմ Տերօջա երթամ զուրցեմ :

Քրիստինէ . Իմ անունս Քրիստինէ է . ես ան ճամբորդին կնիկն էի՝ որ քանի մը տարի առաջ աս ճամբայէս անցաւ . ու ասանք անոր չորս զաւկներն են : Եւ աղջիկն ալ իմ ընկերս է , ու ինքն ալ ճամբորդութեան ելած է :

Եւ ատեն օրիորդը՝ որուն անուն էր Եւմեթութիւն , ներս վազեց , ու բաւական ներսին ներուն . Արեւմտ խնամալ թէ ո՛վ կայ դուռը : Քրիստինէն կայ՝ ու իր զաւկները ու իր ընկերը , որոնց ամենն ալ ներս հոս ընդունվելու համար կրպագանկոր : Եւ անք ալ իրենց ուրախութեանց ցաթկեցին , ու դացին ըսին իրենց Տերօջա : Ուստի դուռը եկաւ ան , ու անոր վրայ նայելով բաւական էր մի ան Քրիստինէն՝ ո՛րն որ Քրիստիանոս անուն բարի մարդը իր ետեւը ձգեց , երբոր ինքը ճամբորդութեան կեանք վարելու սկսեց :

Քրիստինէ . Եւ յո՛ , ես եմ ան կարծրասիրտ կնիկը՝ որ իմ երկանոս ներսնութիւնները բանի տեղ չի գրի , ու որ ձգեցի զինքը միշտ երթալ իր ճամբորդութեան . ու ասանք իր չորս զաւկներն են : Բայց հիմայ ես ալ եկայ , ինչու որ աղէկ իմացայ որ ասկից ի գատ շնորհ ճամբայ մը չի կայ :

Սեկնի . Աւրեմն կատարեցաւ ան մարդուն վրայով զբովածը՝ որ էր իր տղին . « Եւ ան այսօր այդին բանէ . անիկա պատասխան տրեալ ու բաւական շեմ կամիր , բայց ետքը զջալացաւ ու գնաց այդին » * :

Քրիստինէ պատասխանեց ըսելով . Եւ

սանկ թող ըլլայ . Բ.մէն . Բստուած ճըշ . մարիա խօսք մը ընէ անիկա իմ վրաս , ու

շնորհէ որ վերջապէս խաղաղութեամբ գտնուվիմ իրմէն՝ ամբիժ ու անարատ :

Սէնէ . Բայց ինչո՞ւ համար սասնկ զուր կայներ ես . ներս եկոր՝ Բբրահա . մին աղջիկը . հիմայ քու խօսքդ կընէինք . կոր մենք . ինչու որ քու գալէդ առաջ քու ճամբորդ ըլլալուդ ուրախարար լուրը միզի հասաւ : Եկէ՛ք՝ տըղաք , եկէ՛ք ներս . եկոր՝ սղջիկ , եկոր ներս : Բ.յապէս անոնց ամէնը հունը առաւ :

Երբոր ներս գացին՝ հրաւիրվեցան որ նստին ու հոգնութիւն առնեն . ու ասիկա որ ըրին՝ հունին մէջը ճամբորդներու սպա . սաւորութիւն ընտելնըը սենեակը մտան տեսնալու զանոնք . ու մէկը և մէկալը ու ա . մէնը կրինգային իրենց ուրախութենէն՝ որ Վրիստինէ ճամբորդ եղած էր . նայեցան ևս տղոցը վրայ , ու անոնց երեսները շօշա . փեցին , իբրև նշան մարդասիրութեամբ զանոնք ընդունենուն . նոյնը ըրին նաև Գ.ը . Թութիւնին , ու բարեկեցին բոլորին գալուս . ու իրենց Տէրօջը հունը :

Ատենէ մը ետքը՝ իրիկվան կերակուրը զեւ պատրաստ չըլլալուն համար Սեկնիչը առաւ տարաւ զանոնք՝ իր խորհրդաւոր սենեակները , ու ցուցուց անոնց ինչ որ առաջուց Վրիստինէն առնէր էր՝ Վ.ը . իրատինէին երիկը : Աստի ան տեղը տեսան անոնք Ս.անդակին մէջի Սարդը , Երազ . տեսնող Սարդը , իր թշնամիներուն մէջէն ճամբայ բացող Սարդը , ու ան մեծարու անձին Պատկերը , հանդերձ մնացած ան բաներովը՝ որոնք անատենը այնչափ օգտաւ կար եղան Վրիստինէնին :

Ասիկա ըլլալէն՝ ու աս բաներուն վրայ Վրիստինէին ու իր ընկերներուն քիչ մը որոճալէն ետեւ , Սեկնիչը նորէն առաւ անոնք՝ ու առաջ մէկ սենեակ մը տարաւ , ուր որ մարդ մը կար որ ուրիշ կողմ չէր կրնար նայել բայց գետինը , ու իր ձեռքը քերոց մը ունէր : Ենոր գլխուն վրայ ալ . մէկը կայներ էր՝ Երկնային թագ մը բռնած իր ձեռքը , ու անոր զօրծիբին տեղը ան թա . զը կըմտուցանէր անոր . բայց մարդը ոչ վեր կընայէր ու ոչ բանի տեղ կըգնէր ա . նիկա , հաղա գէպի իրեն կըքաշէր յար .

զերը՝ փատի կտորները՝ ու գետնին փոշե . ներք :

Անտենը Վրիստինէ ըսաւ . կըհաւա . տարմացունեմ զիս որ ես տար նշանակու . թիւնը քիչ մը կիմանամ . ասիկա աշխար . հասէր մարդու օրինակ է . անանկ չէ՞ մի , բարի Տէր :

Շիտակ խօսեցար . ու իր քերոցը իր երկրաւոր միտքը կըցուցընէ : Եւ ինտոր իր կըտեսնաս թէ ինքը էվելօք կըջանայ ժողվել յարգերը՝ փատի կտորները ու գետ . նին փոշիները՝ քան թէ Երկնաւոր թագը իր ձեռքը բռնած վերէն զինքը կանչողին ըսածը ընէ , ասիկա կըցուցընէ թէ Եր . կինքը սաւա բանի մը պէս է ոմանց , ու թէ՛ մի միայն երկրաւոր բաները իսկական բա . ներ կըտեսնեն անոնք : Գարձեալ՝ ինտոր որ տեսար թէ մարդը ուրիշ տեղ չէր կըր . նար նայել բայց միայն գետինը , ասիկա կըսորվեցունէ քեզ թէ երբոր երկրաւոր բաները մարդոց մոքին վրայ կըտիրեն , ա . նոնց սրտերը բոլորովին Բստուածմէ կըհե . ռացունեն :

Ասոր վրայ Վրիստինէ կանչեց ըսելով , Սէ , ազատէ զիս աս քերոցէն :

Ըսաւ Սեկնիչը . Սէկ զի ձգված է ան աղօթքը գրեթէ մինչև իր ժանկտալը . սա . ուր հաղար մարդուն մէկը հոգիւ կաղթէ՛ թէ « Ինձի հարստութիւն մի տար » * : Լիմայ շատերուն փնտրուած մեծ բաները են՝ յարգերը ու փատերը՝ ու փոշիները :

Աս խօսքին վրայ Վրիստինէն ու Գ.ը . Թութիւնը սկսեցին լալ , ու ըսին . Եւ՛մ , ամենեւին ճշմարիտ է աս :

Երբոր ասիկա ցուցուց անոնց Սեկնիչը՝ տարաւ զանոնք տունը ամէնէն աղէկ սենեա . կը , ու հրամայեց որ չորս կողմը նային ու տեսնան թէ օգտակար բան մը կրնան գրո . նալ հոն : Ենոնք ալ . ամէն կողմերը նայե . ցան , ինչու որ բան մը չի կար հոն տեսնա . լու՝ բայց միայն մեծ Սամուկ մը՝ պատին վրայ , ու անիկա զանց ըրին իրենք :

Անտեն Վ.Թութիւնը ըսաւ . Տէր իմ , ես բան մը չեմ տեսնարկոր , բայն Վրիս . տինէ լուս կեցաւ :

Բայց կրկին նայէ , ըսաւ Սեկնիչը . ուս .

Վերոց . Բարադ : * Եւ՛մ . 3 :

տի ան ալ կրկին նայեցաւ՝ ու ըսաւ . Ուրիշ բան չի կայ հոս՝ բայց տգեղ Մամուկ մը , որ իր ձեռքերովը պատէն կախվեր է : Իսկ Մեկնիչը ըսաւ . Ես ընդարձակ սենեակիս մէջը միայն մէկ Մամուկ մը կայ : Ենտոհնը Քրիստինէին աչքերը արցունքով լեցան , ինչու որ ինքը անանկ կնիկ մըն էր՝ որ խելքը շուտով կը հասնէր ամէն բանի . ու ըսաւ . Եթէ իմ , աս տեղս մէկէն աւելի Մամուկներ կան . ու անանկ մամուկներ՝ որոնց Թոյնը աւելի ապականիչ է քան Թէ ասորը : Ենտոհն Մեկնիչը խնդում երեսով մը անոր վրայ նայեցաւ , ու ըսաւ . Ոչմարիտ խօսեցար դուն : Կսիկա Վթու Թիւնը ամբողջօրէն ու տղոյը պատճառեց երեսին ծածկել , ինչու որ հիմայ ամէնն ալ սկսեցին խմանալ ան առակը :

Անկէ ետեւ Մեկնիչը դարձեալ ըսաւ . Մամուկը իր ձեռքերովը պատերը կը բռնէ՝ ինտոր որ կը տեսնաք , ու թագաւորներուն պալատները կը բնակի * : Եւ աս խօսքը ինչու համար ըսված է , բայց եթէ ձեզից ուրիշները Թէ դուք մեղայ Թոյնովը որ չափ լեցուն ալ ըլլաք , տակաւին Հաւատքին ձեռքովը կընաք բռնել ու բնակիլ թագաւորին վերի Տանը ամէնէն աղէկ սենեակը :

Ասոր վրայով քանի մը բան խորհեցայ , բայց բոլորովին չի կրցայ խմանալ ան ըսաւ Քրիստինէ : Մտածեցի Թէ մենք մամուկներու պէս ենք , ու Թէ՝ որչափ գեղեցիկ տեղ ալ բնակինք՝ նէ տգեղ էակներ կերեանք . բայց իմ միտքս չեկաւ Թէ աս մամուկովը՝ աս Թունաւոր ու տգեղ կենդանիովը հաւատքի վրայով դաս մը պիտի սորվենք : Եւ ստիպն ինքը իր ձեռքերովը բռնած է , ու ինտոր որ կը տեսնամ՝ Տանը ամէնէն աղէկ սենեակը կը բնակի : Եստուած անպէտ բան մը չատեղծեց :

Անկէ ետեւ ուրիշ սենեակ մը տարաւ զանոնք , ուր որ հաւ մը կար ու անոր ձագերը , ու հրամայեց որ քիչ մը ատեն նա յին : Մէյմալ ձագերուն մէկը աւազանը գնաց ջուր խմելու , ու ամէն մէկ խմելուն իր գլուխը ու աչքերը վեր կը վերցունէր զէպի Երկինքը : Կայեցէք՝ ըսաւ Մեկ

նիչը . ինչ կընէկոր ատ փոքրիկ ձագը , ու սորվեցէք իրմէն ճաննալ Թէ ուրիշ կուգան ձեր ընդունած ողորմութիւնները , ընդունած ատեննիդ վեր նայելով : Բայց դուք դարձեալ նայեցէք ու միտք դրէք : Եյսպէս անոնք զգուշութեամբ միտք դնելով նկատեցին որ հաւը չորս եղանակով կը վարվէր իր ձագերուն հետ . նախ՝ հասարակ ձայն մը ունէր , ու ան ձայնը բոլոր օրը կը գործածէր : Երկրորդ՝ մամուկներ ձայն մը ունէր , ու ան ձայնը երբեմն կը հասնէր : Երրորդ՝ ձագերը իր քովը հաւաքելու ձայն մը ունէր : Եւ չորրորդ՝ ազադակ մը :

Արդ աս հաւը ձեր թագաւորին հետը համեմատեցէք , ու աս ձագերը իր հետ զանդ զաւկներուն հետ : Քանզի ինքը ան հաւին նման եղանակներ ունի՝ որոնցմով իր ժողովրդոյը հետ կը վարվի : Եր հասարակ ձայնովը բան մը չի տար . իր մամուկներ ձայնովը միշտ բան մը ունի տալու . ունի ևս իր քովը հաւաքելու ձայն մը՝ իր Թեւին տալու կը եղողներուն համար , ու ունի ազադակ մը՝ թշնամիին դալը տեսնալուն անոնց ձայն տալու համար : Սիրելիք իմ , ասանկ բաներ եղած սենեակները կուգեմ տանիլ ձեզ՝ ինչու որ դուք կնիկ էք , ու ձեզի դիւրին կուգան ասոնք :

Տէր իմ , ըսաւ Քրիստինէ , կաղաչեմ քանի մը բան ալ ջուրուր մեզի : Ուստի սպանդանոցը տարաւ զանոնք , ուր որ մասգործը Ոչխար մը կը մորթէր իր . և ահա կը տեսնային որ ոչխարը հանդարտ կեցեր էր , ու համբերութեամբ կընդունէր իր մահը : Ենկէ ետքը ըսաւ Մեկնիչը . աս Ոչխարէն պիտի սորվիք չարչարվիլ , ու նեղութիւն կը տեսնաք իրմէն առանց տրտնջելու ու գանգատելու : Կայեցէք ինտոր հանդարտութեամբ իր մահը կընդունի , ու առանց դէմ կենալու կը թողու որ իր մորթը մինչեւ իր զլխուն վրայէն քերեն հանեն . ձեր թագաւորը ձեզ իր ոչխարները կը կոչէ :

Անկէ ետքը իր Պարտեզը տարաւ զանոնք՝ ուր որ բարձրագոյն ծաղիկներ կային , ու ըսաւ . Կրտսնանք աս ամէնը : Քրիստինէ պատասխան տրուաւ ու ըսաւ . Եթէ : Ենտոհն Մեկնիչը դարձեալ ըսաւ . Եհա աս ծաղիկները քանակութեամբ՝ որ պիտութեամբ՝ գունով՝ հոտով ու զօրով

Թիւնով իրարմէ տարբեր են . կան ոմանք որ ուրիշներէն լաւագոյն են . նաեւ պարտեղականը ուր որ դրաւ գանոնք հոն կը կէնան , ու մէկմէկու հետ չեն կուտիր :

Դարձեալ տարաւ զանոնք իր Բարոյ՝ որ ցորեն ու գարի ցաներ էր . բայց երբոր նայեցան՝ տեսան որ բոլորին ալ գլուխնէլը կտրւած էին , ու միայն յարդը մնացած էր : Ու ըսաւ դարձեալ . Բա գետինը տղը դրվեցաւ՝ հերկվեցաւ ու ցանվեցաւ . բայց ի՞նչ պիտի ընենք հունձր : Պատասխան տրւաւ Քրիստինէ . էրէ մէկ մասը , ու մնացածը քերէ հանէ . Բնատեն թարգմանիչը դարձեալ ըսաւ . Բհա կը տեսնուի որ ձեր անկեղծութեամբ բանը պտուղն է , ու անոր պակասութեանը համար հունձը կրակի տալու ու մարդոց ոտքերուն տակը կտրվելու կը վճռէք . զգուշ կեցիք որ ասով զուք ձեզ չի դատապարտէք :

Ա երջը երբոր արտէն տուն կուգային՝ փոքրիկ ճնձղուկ մը տեսան որ մեծ մամուկ մը ունէր իր բերանը . Սեկնիչը ըսաւ . Կայեցէ՛ք : Աստի անոնք նայեցան , ու Գլուխով իրենց կը դարձան . բայց Քրիստինէ ըսաւ . Բա գեղեցիկ պղտի ճնձղուկին ի՞նչ անվայել բան է աս , որ ինքը պատուական թուշուն մըն է , ու մարդկային սեւին հետ ընկերութիւն ընելը կրտիք : Ես կը կարծէի որ ասոնք հացի փշրանքներով կամ անոր պէս ուրիշ անվնաս բաներով կապրէին . ես հիմայ այնչափ չեմ սիրեր զինքը՝ որչափ որ կրտիքի :

Բնատեն պատասխան տրւաւ Սեկնիչը ու ըսաւ . Բա շատ յարմար կուգայ քանի մը հաւատացեալները ցուցնելու . քանզի անոնք աս ճնձղուկիս պէս ձայնով գունաւոր ու վարքով գեղեցիկ կերեւան . կը թըլին ևս որ շատ մեծ սէր ունին ճշմարիտ հաւատացեալներուն վրայ , ու բոլոր ուրիշներէն էվելի կը բաղձան անոնց հետը կենցաղավարելու ու անոնց ընկերութեանը մէջ ըլլալու : որպէս թէ հանր Տէրոջը փշրանքներովը կուզեն ապրիլ : Արձանան ևս թէ անոր համար է որ բարեպաշտներուն հունը ու Բստուածային պաշտամունքներուն կը յաւաքեն : Բայց երբոր աս ճնձղուկին պէս մինակ ըլլան՝ մամուկները կը բռնեն ու կուտեն . իրենց պահեցողութիւնը կը փոխեն .

Չուրի պէս կը խմեն անօրէնութիւնը ու կը կընեն մեղքը :

Երբոր ասանկ հուն դարձան՝ իրիկվան կերակուրը տակաւին պատրաստ չըլլալուն համար Քրիստինէ դարձեալ խնդրեց որ Սեկնիչը քանի մը ուրիշ բաներ ալ ցուցնէ կամ պատմէ իրենց որ օգտակար են :

Աստի սկսեց Սեկնիչը ու ըսաւ . Խոզը որչափ պարարտ ըլլայ՝ այնչափ տղմով շողախելու կը բաղձայ . եզը որչափ պարարտ ըլլայ՝ այնչափ խաղալով սպանվելու կը թայ . ու մոլի մարդը որչափ աւտոջ ըլլայ՝ այնչափ զիւրապատրաստ է չարին :

Ենիկները կը բաղձան զարգարված ու գեղեցկացած դուրս ելլալ . բայց կը վայել որ անոնք զարգարվին ան բանով՝ որ Բստուածոյ առջին մեծ արժողութիւն ունի * :

Դիւրագոյն է մէկ երկու գիշեր հսկելը՝ քան լման տարի մը արթուն մնալը . ասանկ ալ դիւրագոյն է մէկու մը բարի ըլլալ սկսելը՝ քան թէ ինտոր որ պարտի մինչև ի վախճան անանկ մնալը :

Բնէ նաւապետ ուղեկոծութեան տուն իր կամքովը ծովը կը նետէ ինչ որ ամէնէն քիչ արժողութիւն ունի նաւին մէջը . բայց մի ամէնէն աղէկ բանը առաջ կը նետէ . բայց եթէ ան՝ որ Բստուածէն չի վախնար :

Սեկնի ծակը բաւական է ընկղմելու մէկ նաւը , ու մէկ մեղքը բաւական է կորսնելու մէկ մեղաւորը :

Բն՝ որ իր բարեկամը կը մոռնայ , ապերախտ է անոր . բայց ան որ իր փրկիչը կը մոռնայ , անողորմ է իր անձին :

Բն՝ որ մեղաց մէջ կապրի , ու անկէ ետքը երջանկութեան կը սպասէ , կը նմանի անոր որ որոմն կը ցանէ , ու կը խորհի իր ամբարը ցորենով կամ գարիով լեցունելու :

Բն՝ որ աղէկ ապրիլ կուզէ , իր վերջին ()ը թող միտքը բերէ , ու անկեա միշտ իրեն ընկեր ընէ :

Փափոքաբար ու փոփոխամտութիւնը կը ցուցնէ թէ աշխարհ մեղքի մէջ է :

Թէ որ աշխարհս՝ որն որ Բստուած բանի տեղ չի սեպեր՝ արժանաւոր բան մը կը սեպվի մարդոցմէ , ի՞նչ պիտի սեպվի եր-

կինքը՝ որն որ Լստուած արժանաւոր բան կըսեսպէ :

Թէ որ այնչտի դժկամակ են մարդիկ ձգելու ան կեանքը՝ որ բազմապատիկ նեղու թիւններով պաշարված է : յորչափ դժկամակ ըլլալու են վերին կեանքը ձգելու :

Լ՛մէն մարդիկ մարդոց աղէկութիւնը կը քարոզեն . բայց ո՞վ կայ՝ որ ըստ արժանոյն Լստուածոյ աղէկութիւնովը զգացած ըլլայ :

Երբոր սեղան կընստինք՝ կուտենք , ու աւերորդը կըձգենք . անանկ ալ Յիսուս Վրիստոսի քովը հվելի արդիւնք ու արդարութիւն կայ . բան որչափ բոլոր աշխարհ կըկարօտի :

Մեկնիչը աս խօսքերը լմնցունելուն՝ նորէն տարաւ զանոնք իր պարտեզը , ու ցուցուց անոնց Օսաւ մը՝ որուն ներսի կողմը փտած ու դատարկած էր . և սակայն դաւար էր ան՝ ու տերեւներ ունէր : Լ՛նատեն Գթու թիւնը ըսաւ . Լսեկա ի՞նչ կընշանակէ : Լս ծառը՝ ըսաւ Մեկնիչը՝ որուն դուրսի կողմը գեղեցիկ է ու ներսը փտած , ան է՝ որուն հետ շատերը կընան բաղդատվիլ որ Լստուածոյ պարտեզին մէջն են . որոնք բերնով մեծամեծ բաներ կըխօսին Լստուածոյ վրայ , բայց իրօք բան մը չեն ըներ աւոր համար . որոնց տերեւները գեղեցիկ են , բայց սիւքտերնին բանի մը պիտանի չէ : հազա միայն Սատանային Լբեթանոցին լուցկիք ըլլալու :

Գանք որ հիմայ կերակուրը պատրաստ էր , սեղանը դրված , ու ամէն բան անոր վրայ շարված . ուստի մէկերնին գոհութիւն որ տըւաւ , նստան ուտելու : Սովորութիւն ունէր Մեկնիչը իրեն եկած հիւրերը կերակուրի տուն նուազարանով զուարճացունել . վասն որոյ նուազարանները սկսեցին չալվիլ : Կար նաև մէկը՝ որ գեղեցիկ ձայնով կերգէր , ու իր երգը ասիկա էր .

Տէրն է ինծի միայն պաշտպան՝
Ինքն է որ զիս կըկերակրէ ,
Արեւմն ինծի չի պակսիր բան՝
Սրուն իմ անձր կարօտ է :

Երբոր երգը ու նուազարանը վերջացան՝ Մեկնիչը Վրիստոսին հարցուց՝ Թէ ի՞նչ բան էր որ պիտաւ աւաջ զինքը շարժեց ինքզինքը ճամբորդութեան կեանքի մը մէջ :

Լբեթանոց . Գալւէ Գ : Լուցկիք . Գալւ :

խօթելու : Պատասխան տըւաւ Վրիստոսին . նախ և աւաջ իմ էրիկս կորսնցունելու եկաւ միտքս՝ որուն վրայ սրտանց կըցաւէի , բայց ասոր բոլորը միայն բնական զգացում մըն էր : Լ՛նկէ ետեւ իմ էրկանս քաշած նեղութիւնները ու ճամբորդութիւնը եկաւ միտքս , ու Թէ ի՞նչ անվայել կերպով իր հետը կըլարվէի աս մասին : Լսալէս յանցաւորութիւնը իմ մտացս վրայ տիրեց՝ ու անդունդը պիտի ընկղմէր զիս . բայց անանկ եկաւ որ իմ էրկանս աղէկութեանը վրայով երազ մը տեսայ , ու իր բնակած Վրիստոսի թաղաւորէն նամակ մը եկաւ ինծի՝ իրեն երթալու : Երազը ու նամակը մէկտեղ աւանակ ներդործեցին իմ մտացս , որ զիս աս կողմը բերին :

Մէկն . Բայց զունեն դուրս ելլալէդ աւաջ ընդդիմութիւններու չի պատահեցիր :

Վրիստոս . Լսո՛ . զբացինիս մէկը՝ որ կը կոչվէր Լսրկչոտ Տիկին , (որ էր իմտա մօտ աղջականը անոր՝ որ կուգէր համարել էրիկս աւելածներուն վախէն ետ դառնալու) բոլորովին յիմարի տեղ կըգնէր զիս՝ իր ըսածին պէս՝ իմ աւաջիկայ անյոյս ձեռնարկութեան համար . նաև կըցածին չափ կը ջանար իմ սրտիս մէջը վախ մը ձգել , ճամբուն վրայ իմ էրկանս պատահած զրթուարութիւնները ու նեղութիւնները իմ աւջիս դնելով . բայց ասոր ամէնը աղէկ անցուցի : Բայց ան երազը՝ որ երկու դարձատեսիլ էակներու վրայ տեսայ , որոնք կըջանային մոլորցունել զիս իմ ճամբայէս , մեծապէս խառովեց զիս . մանաւանդ Թէ տակաւին իմ միտքս կուգայ ան՝ ու կրվախցունէ զիս ամէն դէմս ելած անձէն , որ չըլլայ Թէ ինծի գէշութիւն մը ընելու՝ ու իմ ճամբէս զիս մոլորցունելու համար դէմս ելած ըլլայ ան : Եւ աս ալ կընամ ըսել իմ Տէրոջս՝ Թէ և չեմ ուզեր որ ամէն մարդ զիտնայ ան , Թէ աս տեղիս ու Վրանը մէջ տեղը՝ ուրկից որ ճամբան մտանք , անանկ սատիկ յարձակմանք մը եղաւ մեր վրայ որ պարտաւորեցանք կանգնել՝ Թէ չողի ազատող չի կոյ մի : Աւ ան երկու անձը որ մեր վրայ յարձակեցան՝ կընմանէին ան երկուքին որ իմ երազիս մէջը տեսեր էի :

Լ՛նատեն ըսաւ Մեկնիչը . Վրա սկզբնա-

Լորուծիւնդ աղէկ է, քու վախճանդ մեծապէս աղէկ պիտի ըլլայ: Ու խօսքը Գթու թիւնին դարձունելով ըսաւ անոր. Ու ի՞նչ բան էր որ քեզ շարժեց հոս գալու. Սիւրբիւս:

Գթու թիւնը սկսեց կարմըրիլ ու դողալ, ու ատեն մը լուռ կեցաւ:

Ինկէ ետեւ Սիւրբիւսը ըսաւ. Սիւրբ վախնար. միայն հաւատա՛ւ, ու քու միտքդ խօսէ:

Ուստի սկսեց խօսիլ ու ըսաւ. Տէր իմ, իմ փորձառութիւն չունենալ է որ զեւ լուռութեան մէջ կրճդէ. ու նաեւ ան է որ կը վախցունէ զեւ թէ վերջապէս յետեւալ պիտի գտնուիմ ես: Եւ տեսիլքներու ու երազներու վրայով բան չեմ կրնար պատմիլ ինտոր որ իմ բարեկամս Վրիտտինէն կըլնայ. ոչ ալ գիտեմ թէ ի՞նչ է իմ բարեկամը անորոշութեամբ խրատը մերժելու համար ցաւիլը:

Սիւրբիւս. Հապա ի՞նչ էր՝ սիրելիս, որ պարտաւորեց քեզ սա քու ըրածդ ընել:

Գթու թիւն. Երբոր սա մեր բարեկամը կը ժողովուրդէրկոր մեր քաղաքէն երթալու, անանկ եղաւ որ ես ու մէկ ուրիշը զենքը տեսնալու գացինք: Ուստի զուարթ զարկինք ու ներս մտանք: Երբոր ներս գացինք ու ինչ ընելը տեսանք, հարցուցինք իրեն թէ ի՞նչ էր իր միտքը: Պատասխան տրուեւ մեզի թէ իր երկանը երթալու համար մարդ էր խրկըվէր իրեն. անկէ ետեւ պատմեց մեզի թէ ինչպէս իր երազին մէջը տեսեր էր անիկա՝ որ սքանչելի տեղ մը Բնիմա՛հ Կալի ներս մէջ կը բնակէր, գլուխը թափ մը զըլեր էր, Վնար կը չալէր, իր թաղաւորին սեղանը կուտէր ու կըլմէր, ու զինքը հոն տանելուն համար օրհնութիւն կըրգէր տնոր, եւ այլն: Երբ՝ երբոր ինքը սա բաները կը պատմէր, կը թըլէր ինծի թէ սիրտս իմ ներսիդէս կը բորբոքէր. ու կըսէի մըտօքս. թէ որ ասիկա ճշմարիտ է, պիտի ձգեմ իմ հայրս ու մայրս ու իմ ծնած երկիրս, ու թէ որ կրնամ՝ Վրիտտինէն հետը պիտի երթամ:

Եւսպէս հարցուցի իրեն սա բաներուն ճշմարիտ ըլլալը, ու թէ արդեօք թող կուտնոր որ ես ալ իր հետը երթայի: Վանդի տեսնելը կը տեսնայի որ ալ մեր Վաղարշին

մէջը բնակարան մը չի կար որ կործանելու ենթակայ եղած չէր: Բայց զեւ ծանր սրտով մը եկայ ես. չէ թէ անոր համար որ չէի ուղիւ դալ, հապա անոր համար որ այնչափ իմ աղքատներս ետ մնային: Ու ես իմ բոլոր սրտիս փափաքովը եկած եմ, ու թէ որ կրնամ՝ Վրիտտինէն հետը պիտի երթամ իր երկանը ու անոր թաղաւորին:

Սիւրբիւս. Վաւ սկզբնաւորութիւնդ աղէկ է, ինչու որ հաւատացիր ճշմարտութեան: Այնմանիս դուն Հըռութին՝ որ Կեկմիին վրայ ու անոր Տէր Կատուծոյն վրայ ունեցած սիրոյն համար ձգեց իր հայրը ու մայրը՝ ու իր ծնած երկիրը, ելալ երթալ ժողովուրդի մը հետ որ չէր զիտէր թէ ուր պիտի երթայ: Տէրը քու գործքդ փոխաբէնը պիտի հատուցանէ քեզի, ու լման վարձք մը պիտի տրվի քեզի Խաղայէլի Տէր Կատուծմէն՝ որուն թեւերուն տակը եկար դուն պաշտպանվելու *:

Հիմայ ընթրիքը լըմնցաւ ու անկողինի պատրաստութիւն տեսնուեցաւ, ու ամէն մէկուն մէյմէկ անկողին ձգվեցաւ: Երբ՝ երբոր Գթու թիւնը անկողինին մէջն էր, ուրախութենէն չէր կրնար քնանալ. ինչու որ ալ հիմայ իր վերջապէս կորսնելու տարակոյսները բոլորովին իրմէն հեռացան քան որչափ երբէք հեռացեր էին առաջ: Եւսպէս ինքը պառկած կ'օրհնէր ու կըրգուէր զԿատուծմ, որ ասանկ շնորհք մը ըրած էր իրեն:

Հետեւեալ առտուն արեւին ծագելուն հետը իրենք ալ ելան, ու ինքզինքնին պատրաստեցին իրենց ճամբորդութեանը համար. բայց Սիւրբիւսը կուգէր որ քիչ մ'ալ կենան. ինչու որ՝ զուր սա տեղէն օրինաւոր կերպով պարտիք երթալ՝ կըսէր ինքը. Բնատներ կանչեց ան օրիորդը որ առաջ զուարթացեր էր անոնց՝ ու ըսաւ. Բաւ տանք ու Պարտեղին աւագանը տար, ու հոն լուստանք ու մաքրէ աղոտեղութենէ՝ ոյն որ ճամբորդութիւն ընելով ժողովեցին: Բնատին Բնմեղութիւն անուն օրիորդը առաւ պարտեղը տարու գոնոնք, ու աւագանին քովը բերաւ. ու ըսաւ անոնց թէ հոն պարտին

* Հատ. Դ. Գ. 11, 12:

լուացվել ու մաքրվել, ինչու որ իր Տէրը անանկ կուգէ որ ընեն կնիկները՝ որ ճամբորդութեան երթալնուն իր տունը կուգան: Ուստի մտան լուացվեցան, իրենք՝ ու տղաքը՝ ու ամէնը. ու աւաղանէն զուրս եկան ոչ միայն անուշ ու մաքուր, հապա նաև էվել լոք կենդանացած ու իրենց յողովածները ուժովցած: Եսանկ՝ երբոր ներս եկան, էվել զեղեցիկ կերևային քան որչափ լուացվելու համար զուրս ելած տոններին:

Երբոր Պարտեզին աւաղանէն դարձան, Սեկէնքը առաւ զանոնք՝ ու վրանին նայեցաւ, և ըսաւ. «Ղուսինի պէս զեղեցիկ»: Եսկէնքը ըսաւ որ բերեն կնիքը, որով իր աւաղանին մէջը լուացվողները կը կնքուէին: Ուստի կնիքը բերվեցաւ՝ ու ինքը իր նշանը անոնց վրայ զրոշմեց, որպէս զի իրենց երթալու տեղերը ճանչցրվին: Երգ ան կնիքը էր՝ Պատեքին պարունակած բաները ու բովանդակութիւնը, որն որ խորալէ յէլ իրողները Լոգիպոսէն ելալնուն կերան * . ու նշանը զրոշմեցաւ իրենց աչքերուն մէջ տեղը: Ես կնիքը անոնց զեղեցիկութիւնը մեծապէս էվելցուց, ինչու որ իրենց երեսներուն զարդարանք մը եղաւ. անկից ՚ի զատ անոնց ծանրաբարոյութիւնն ալ էվելցուց, ու զէմքերնին հրեշտակի զէմքի պէս ըրաւ:

Ասկէ ետեւ Սեկէնքը դարձեալ ըսաւ ան օրիորդին որ աս կնիկներուն սպասաւորութիւն կրենք. Վնա զգեստատուներ ու հանդերձներ հանէ աս ժողովուրդիս համար. ան ալ զնայ ու ճերմակ հանդերձներ բերաւ, ու անոր առջեւ զրաւ զանոնք. իսկ ան հրամայեց անոնց որ հագնին անիկա, որ էր բարակ կտաւ՝ ճերմակ ու մաքուր: Երբոր ասանկ զարդարվեցան կնիկները, մէկզմէկու ահ ու զող կըստաւանդուէին, որովհետեւ ամէն մէկը իր ունեցած փառաւորութիւնը՝ չէր կրնար տեսնալ, հապա իւրաքանչիւրը մէկզմէկու վրայ կըրնային տեսնալ անիկա: Ենոր համար հիմայ սկսեցին մէկզմէկ իրենց անձէն էվել յաւուրէլ: Վրանի՛ զուն ինծմէ գեղեցիկ էս կըսէր մէկը. ու զուն ինծմէ վայելուչ էս կըսէր միւսը: Տղաքը ևս աւելած

կայներ էին, տեսնալով թէ ինչ կերպարանքի մտած էին:

Ասկէ ետքը Սեկէնքը իր մէկ Սպասաւորը կանչեց՝ որ կըսվէր Վաջասիրտ, ու հրաման ըրաւ անոր որ թուր ու սաղաւարտ ու վահան տունէ. և ըսաւ. Ես աս իմ աղջիկներս, ու Վեղեցիկ կոչված տունը տար, ուր որ տակէ ելալնուն ետքը պիտի իջնան հանգչելու: Ուստի ծառան իր զէնքերը առաւ՝ ու անոնց առջեւ անցաւ. ու Սեկէնքը ըսաւ, Եստուած յաջողութիւն տայ ձեզի: Տունին մէջի բոլոր ուրիշները ևս հաղար բարով երթաք ըսելով ճամբայ զրին զանոնք:

Ստախոսութիւն,

Ստախոսութեան չափ ցած և անարգ մոլութիւն մը չի կայ. ով որ հեղ մը սուտ զուրկը կը յօժարի, շատ հեշտ կըլայ անոր հետգնտէ շարունակել ստախոսութիւնը. մինչև իրեն բնութիւնը ըլլալ. սուտ կըսէ չի մտնար. իրաւ կըսէ մէկը չի հաւատար. թէև ալ լաթիւրին թոսի մէջ գտնուիս, և մէկ քայլ առնելու գ մէկալ քայլի գեղի ուր տանիլը չերևար նէ. բայց զուն ճշմարտութիւնին՝ արգարութիւնին և անկեղծութիւնին ետեւ եղիր. և բնաւ մի՛ վախնար. ինչու որ անշուշտ այս կերպով աղատութիւն պիտի գտնաս:

Երեւոյթիւն հրաբխի շէնքը-Իւրաք:

Եւ հաւատար չափով պողպատի խարտած ու ծծումբի փոշի, և ասոնք պէտք եղածին չափ ջուրով շաղվելով զանգուած մը ըրէ. աս զանգուածը գետինը թաղէ, որ կամաց կամաց կըտաքնայ ու իր վրայի հողը կուեցունէ, և վերջապէս կըբռնկի բոց մը կըհանէ, ու բնական հրաբուխներուն ցուցուցած ճշմարիտ երևոյթներուն շատերը կըցուցնէ:

Ստախոսութիւն սրբի:

(Գոստոս կըգանգատի թէ իր դարձի դալէն առաջ երբոր իր մեղքերէն աղատութիւն գտնուլու համար աղօթք կրենք, կըվախնար թէ Եստուած պիտի լսէ իր աղօթքը: Երբեմն երբոր պըռկունքները կըգոչեն՝ Ս երցուր իմ մեղքերս, սիրտը կըգոչէ՝ Չգէ՛ թող մնան անոնք: Եսանկ աղօթքը զգուցի չէ՛ մի Եստուծոյ: Թէ որ իմ սրտիս մէջ մեղք տեսնամ, Տէրը չի պիտի լսէ ինծի կըսէ Վալիմ:

Հրահալելն ու Կեղան:

Հրահալելն ու կեղանքը ՚ի միասին կըղրվին կրակը, բայց կեղանքը կըոչնչանայ ու հրահալելին կըմաքրի. ասանկ կըլլայ նաև բարեպաշտ ու ամբարիշտ մարդոց իրենց նեղութիւններուն մէջ:

Չինացոյ Որդւոյն «էրը :

Չինացիք բոլոր իրենց մոլեկան յօժարութիւններովը ու պզուէի ունակութիւններովը ան աստիճանը որդիական յարգութիւն մը ու սէր մը կը պահեն՝ որ իրենց սեփհական է . և ասիկա թէ կառավարութեան կանոններուն ընծայիլ՝ և թէ ժողովրդոց սրտին մէջը այսչափ անսովոր աստիճանով մը ՚ի բնէ տարրացած համարիլ , առաքինութեան կերպարանք մը իր վրայ կը ձգէ՝ որ մեր զարմացմանը ու մեծարանայր յարժանաւոր է : Հետեւեալ պատմութիւնները Չինացոյ բնաւորութեանը աս մասը աղէկ կը բացայայտեն :

Թանկի ցեղին կեցած տոհմեր Նոյնոյցօնի անունով մէկը կառավարութեան ղեմ յանք մը գործած ու պահապաններու հսկողութեամբ բանտարդը վաճ ըլլալով՝ ճամբայ գտաւ անոնց ձեռքէն փախչելու , ու իր բարեկամին Նունանքինին զնաց ինկաւ : Բարեկամը տեղ մը փախցուց յանցաւորը՝ ուր որ առանց ձեռք անցնելու ապահով պիտի մնար , բայց բանը իմացվեցաւ : Նունանքինը բանտը դրին ու իր դատաւարութեանը պատրաստութիւնները որ կը լայլին , իր պղտի եղբայրը առաջ եկաւ ու լսաւ դատուորին . «Աս եմ որ ան փախըստականը պահեցի . և անոր համար ես պարտիմ մեռնիլ ու չէ թէ իմ եղբայրս» : Ինչհետեւ հակառակը Նունանքին ալ կըսէր թէ միայն ինքը յանցաւոր է , ու թէ իր փոքր եղբայրը ստույգութեամբ ինքը զինքին վրայ ամբաստանութիւն կընէկոր :

Դատաւորը իր քննութիւնը ընելուն անակ ճարտարութեամբ հակառակ խնդիրներ հարցուց Նունանքինի եղբորը՝ որ շատ անգամ անհամաձայն պատասխաններով շփոթութեան մէջ ինկաւ , ու վերջապէս առաքինի սկզբունքէ առաջ եկած ան ստույգութիւնը պարտաւորեցաւ խոտուանիլ : «Բիտոս» . ըսաւ տղան . «շատ զօրաւոր պատճառներ ունէի ես ասանկ ընելու . շատ տոհմ է որ մեր մայրը մեռաւ , ու մենք տակաւին չի կրցանք տրձան մը դնել անոր : Ասե քոյր մ'ալ ունինք չի կորզը վաճ որուն օգնութիւն պէտք է ըլլ ըլլի : Միայն իմ մեծ եղբայրս կարողութիւն ունէր աս պակսութիւնները հոգալու , ինչու որ

ես դեռ չափէն հվելի պղտիկ եմ . շատ աղէկ էր որ ես մեռնէի քան թէ ինքը : Ուստի կողաչեմ քեզի ընդունէ իմ վկայութիւնը» : Դատաւորը մեծապէս շարժեցաւ ու որդիական բարեպաշտութեան և եղբայրական սիրոյ աս դիպուածս թագաւորին իմացուց , որ ներում շնորհեց յանցաւորին :

Հետեւեալ պատմութիւնը՝ որ քիչ մը առաւելի նմանութիւն ունի , աղէկ կը ցուցնէ Չինացոյ աս հանգամանքը , և անոր համար արժան չէ դուրս ձգել :

Քառսուն տարեկան մարդ մը շատ բարկասիրտ մայր մը ունէր՝ որմէն շատ անգամ սաստիկ ծեծեր կուտէր , ու զարմանալի համբերութեամբ կը տանէր անոնք : ()ր մը ասանկ ծեծ մը ուտելէն ետքը բարեկամին մէկը եկաւ ու մեծապէս զարմացաւ՝ որ անիկա գտաւ թէ դառնարցունք կուլար ու ամենէն չէր ուզէր միտիւթարիլ : «Ի՞նչ կընայ ըլլալ աս տարապայման սուգին պատճառը» , հարցուց մարդը : «Բիտոս» . պատասխանեց միւսը . «Իմ մայրս սովորաբար իմ ծածոյն կէսին չափ ամուր չի զարկաւ ինծի այսօր . խեղճ կնիկին ուժը արագապէս կը պակսիկոր . մեծապէս կը վախճամ թէ շուտով պիտի կորսնցունեմ զինքը» :

Մեքէորայ . Թիւ . 1 : Լիբի ,

Յիւն ու Խորիս :

Մեքէորայ կըսին յատկապէս միտիւթարտին մէջը թուող կամ տարուբերող լուսաւոր մարմինները կամ երևոյթները . բայց ընդհանրապէս խօսելով մեքէորայ կանուանին բոլոր մարմինները որ օդին մէջը կը թռչին կամ կը տարուբերին . ու աս նշանակութեամբ կը պարունակէ անձրևը՝ ձունը կարկուտը , և այլն :

Լիբի . Միտիւթարտէն անձրևին իջնալուն անմիջական պատճառը է՝ անհաւասար ջերմութիւն ունեցող ու անհաւասար շոգիով լցված երկու օդերուն բաղադրով լի . աս բաղադրով օդը հվելի ցուրտիկ ըլլալով՝ շոգին բոլորը օդեղէն վիճակի մէջ չի կրնար պահել , անոր համար անոր մէկ մասը ջուրի կը դառնայ , ու անձրևի ձևով դիտինը կիցնայ :

Եւ թէպէտ աս բացատրութիւնը ամենեւին ճշմարիտ է , բայց և այսպէս անձրևին

կազմութեանը վրայով քանի մը հանգա մանքներ կան՝ որ աս բացատրութիւնովը կատարեալապէս չեն կրնար իմացվիլ : Աւստի փիլիսոփաները ևս պարտին խոստովանիլ թէ աս ամէն ատեն պատահած հասարակ երևոյթիս վրայով իրենց ունեցած գիտութիւնը բոլորովին անկատար է :

Ձեռն . Թէ որ օդին մէջը մշուշի կամ ամպի ձևով տարուբերած ջուրը յանկարծ անանկ ցրտութեան մը պատահի որ չի կրնայ անձրևի դառնալ , կը պաղի ու ձուռի կը դառնայ :

Երբոր խոշորացոյցով քննվի՝ կը տեսնուի որ ձիւռին պատառները կը բաղկանան մանր՝ իրարմէ զատ՝ կանոնաւոր սառնացած կտորներէ , որոնք բազմատեսակ գեղեցիկ ձևեր ունին . Թէպէտ և ընդհանրապէս դանաղան կերպ վեցանկիւնի կը ըլլան . հասարակաբար վեց ճաճանչով աստղի կը նմանին , ամէն մէկ ճաճանչը մանր ճառագայթներով զարդարված : Հետեալ պատկերին մէջը կը տեսնվին ձուռին պատառներուն ունեցած աս մէկ քանի ձևերը : Բայց պէտք է

գիտնալ որ միայն սաստիկ ցուրտի ատենը ու բեւեռային սահմաններուն խաղաղ օդին մէջն է որ ձուռին պատառները ասանկ կատարեալ կանոնաւոր ձևերով կը սառնին . ինչու որ երկրիս բարեխառն սահմաններուն մէջ օդին զանազան մասերը ցրտութեան մասին իրարմէ կը տարբերին . ու աս անհաւասարութիւնը ձուռին պատառները ըստ մասին կը հալեցունէ՝ երբոր անոնք օդին մէջէն կանցնին . նմանապէս օդին շարժումն ալ՝ որ նոյն անհաւասարութեանէն կը պատճառի , անոնց ձևը կը խանգարէ : Բեւեռային սահմաններուն մէջ ձուռը ինկած ատենը բոլորովին չոր է , ու իր երևոյթը շատ տարբեր է սովորաբար մեր աս կողմերը տեսածնուս :

Երկրիս ցրտային սահմաններուն մէջը մեծ օգուտ կը բաղվի ձուռէն , բուսականներուն ընծայած իր պաշտպանութիւնովը : Գոր օրինակ թէ որ աս սառնացած շոգիները երկրին երեսը ու անոր բերքերը չի ծածկէն ցուրտէն պաշտպանելու համար , բեւեռային սահմանները անբնակելի պիտի ըլլան

Թէ մարդոց և թէ անասուններու : Ըն սակաւամարդ երկիրներուն մէջը ձուռը փայտի տեղ ալ կը ծառայէ , ու Լսկիմայի շնդիկները իրենց ձմեռվան խրճիթները ձուռով կը շինեն :

Կարկուտ . Կարկուտը կը գոյանայ անձրևին կաթիլներուն սառելովը , օդին ան մասէն անցնելով որ անձրևին գոյացած մասէն շատ

էվելի ցուրտ է . բայց կարկուտը ան մէտէնորաներէն է՝ որուն կազմութեանը համար բացարձակապէս հարկաւոր է ելեբտրական ներգործութիւնը , ու անոր համար շատ գաղտնի հանգամանքներ ունի՝ որ մէկը չի կրնար հասկընալ անոնք , բայց եթէ ելեբտրական գիտութեան կատարեալ ծանօթութիւն ունեցողը : Կարկուտին առջի

նշանաւոր հանգամանքը ան է՝ որ սովորաբար Գարունին կամ Բմաւը կը պատահի, ու հազիւ թէ միւս եղանակներուն մէջ. երկրորդը իր հատերուն մեծութիւնն է՝ որ երբեմն անձրեւի կաթիլներուն խիստ մեծելէն ալ շատ մեծ կը լլայ. երրորդը ան է որ կարկուտի փոթորիկը հազիւ երբեք գիշերը կը պատահի, ու շատ ընդարձակ տեղ չերթար: Բայց պարտի հասկըցիլ որ աս իրէք հանգամանքներուս առաջինը ու վերջինը միայն ան երկիրներուն ընծայելու է, ուր որ կարկուտի փոթորիկները փիլիսոփայից հետազոտութիւնը արթնցուցած է:

Օդին յանկարծ ցրտանալը՝ որ կարկուտին գոյանալուն հարկաւոր է, միայն ելեքտրական ներգործութեանը կրնայ ընծայվիլ, որ կարկուտի ատեն շատ կամ քիչ միշտ կը յայտնուի: Կարկուտը ըստ մեծի մասին որոտումի ատեն կը պատահի. և մինչև անգամ երբոր ելեքտրական հեղանիւթը չի տեսնուիր, ամպերուն հակառակ ընթացքը ու արագ շարժումը և ուրիշ հանգամանքները կը ցուցնեն անոր հոն ներկայ ըլլալը: Այսինքն որոյ Օվիցերի մէջ ու Ֆուսնայի ան կողմերը ուր աս փոթորիկները շատ կը պատահին, ջանային կարկուտին զօրութեանը դէմ պատրաստութիւն մը ընել, երկաթ գաւազաններ կանգնեցունելով՝ ելեքտրական հեղանիւթը անոնց վրայէն գետինը տարտընելու համար. բայց իրենց աշխատութիւնը ուղածնուն պէս վախճան չառաւ:

Կարկուտը ատեն ատեն բազմատեսակ ձևերով կիյնայ. թէպէտեւ մէկ փոթորիկի մը ատեն ու մէկ տեղ մը ինկած հատերը ըստ բաւականին միօրինակ ձև ունին: Բնական հանգամանքներու մէջ՝ ձորերուն երեսը հասած հատերը բլուրներուն ու լեռներուն վրայ ինկած հատերէն մեծկակ են: Աւտի կըկարծովի թէ ամէն մէկ հատերը քանի որ վար կիջնան կը մեծանան, հետզհետէ օդին խոնավութիւնը իրենց վրայ գալով՝ ու առջի անգամ հատին վրայ սառելով: Երբեմն կարկուտի հատին մէջը ձունի գոյացութիւն ունի, երբոր անոր դուրսը բլրովին տառնացած է. ու ընդհանրապէս սառնացած կարկուտը անանկ անգամ է՝ անանկ ամուր ու սառած դակ ան է, որ քարով

յատակված տեղերու վրայ իյնալուն առանց կոտրելու երբեմն մինչև քանի մը կանգուն վեր կը ցաթկէ:

Աւտի կըտեսնանք թէ ցօղը՝ եղեամբ՝ անձրեւը՝ ձունը՝ ու կարկուտը մի և նոյն մետէորայէ կը բաղկանան. այսինքն օդին մէջի շոգին ցրտանալով ջուրի կը դառնայ, ու առաւել ևս ցրտանալով կամ եղեամբ՝ կամ ձունի և կամ կարկուտի կը փոխվի:

Սարգիսյէն Լուսինայի հոգնութեանը
— Գործին ձեայ:

Սարգիսյէն թոքերը ուրիշ անասուններուն թոքերուն պէս կակուղ սպիւզանք ման գոյացութիւններ են, որ առողջութեան վնասի մէջ ջուրին մէջը կը լողան: Իրենց գործը ան է որ արիւնը մաքրելու կօշնեն: Հատ կենդանիներ կան որոնց շնչառութեան գործարանները խիստ աննման են մարդկային թոքերուն: Չուկերը թոքերով կատարվելու գործողութիւնը իրենց գլխուն երկու կողմի բացարաններովը կամ ականջներովն ին կը կատարեն. ու միշտ կենդանիները՝ որոնք բերանովն օդ չեն ընդունիր, իրենց երկու կողմը շարված մանր ծակերուն միջնորդութեամբ արիւնին օդով կը մաքրեն:

Թնոլորտի օդը ինչ գործարանէ որ ներս ընդունվի արիւնին ներգործելու, իր գործողութիւնը հաւատարմաբար նոյն գործարանին հետը հարկաւոր է կենդանութեան: Բնական թէպէտ և միշտ կենդանի մը մարդէն էվելի կրնայ ապրիլ օդէն դուրս, և սակայն ատենէ մը ետքը անտաւակոյս խեղդամահ պիտի ըլլայ:

Երբոր շունչերնիս բռնելու ըլլանք, շուտով խեղդելու զգացում մը կիմանանք: Եսիկա լոկ ջրային ներգործութիւն մըն է, որ կը պատճառի արիւնին թոքերուն մէջէն սրտին ձախ կողմը չի մաքրված անցնելէն, ու կը ցուցնէ թէ հարկաւոր է նոր օդ ընել չել ան հեղուկը մաքրելու համար: Սիշատ կենդանի մը խեղդամահ ընելու համար բաւական է որ թանձր եղով մը օժիւնք անիկա: Եղը կենդանիին երկու կողմը եղած շնչառութեան ծակերը կը բացունէ. ու թէ

Յօդ. չէ: Եղեամբ գրաւ: Սիշատ. պիտի չի: Թոք. ագ ճիւղ:

որ աս շնչառութեան արգելքը շարունակ վի : իրօք պիտի սպաննէ կենդանին : Հասարակ ջուրը իր մէջը միշտ քիչ մը մթնոլորտի օդ ունի . և թէ որ անօթի մը մէջ ջուրով ձուկ դրվի ու շնչելոյդ մեքենայով ջուրին մէջէն օդը աւելնի խեղդամահ կըլլայ ձուկը :

Արիւնը մեր թոքերուն մէջէն անցնելուն իր գոյնը դգալի փոփոխութիւն մը կրնա ունի : Թոքերուն մէջը մտնալուն սևի մօտ մութ կարմիր գոյն մը ունի՝ ու կը կոչվի Բլւիւ Լարալի : ու անոնցմէ ելլալուն բաց կարմրափայլ գոյն մը կը ստանայ : և անատնը կը կոչվի Բլւիւ Լարալի : Եւ փոփոխութիւնը կը պատճառի շնչառութեան օդէն :

Կարելի է որ մէկը հարցունէ : Թէ՞ թոքերուն մէջը արիւնը լինչպէս կրնայ երբեք ներգործութիւն մը ընդունիլ շնչառութեան օդէն : որ արիւնին չի դաչիր : Պատասխան կուտանք : Թէ՞ (թոքերը՝ բաց չի շնչառութեան փողերէն (որոնք խւճափողի ճիւղերն են որ թոքերուն մէջը ամէն կողմը կընթանան) մէկ զանգուած մը կամ ցանցակերպ գործ մըն են արիւնը ընդունելու : Եւ անոնց բոլոր ծածկելով կամ մաշկը անանկ չափազանց նուրբ է՝ որ մեր շնչառութիւնը բրած օդը՝ դիւրութեամբ անոնց մէջի արիւնին կը ներգործէ : ու անկէս կը մաքրէ :

Արիւնին շրջանը՝ թոքերուն մէջէն ելլալէն մինչև կրկին հոն դառնալը : շատ պարզ է : (Թոքերուն մէջէն պիտի առաջ սրտին ձախ կողմի խողովին մէջը կը վազէ : Եւ ատենը սրտին ձախակողմեան խողովը կը կը վերելով շնչառութեան մէջը կը մղէ անիկա . (ատենը ամէն անոնք են որ դարկ ունին .) ու անոնցմէ մարմինն ամէն կողմերը կընթանայ անոր զանազան մասերուն սնունդ ընծայելու համար : Մարմինն կարգին բոլոր պահանջած սնունդը մատուցանելէն ետքը՝ արիւնը Երալիւրալ մէջէն կրկին կը դառնայ սրտին աջակողմեան խողովը : ու անկէց թոքերուն մէջը կանցնի մաքրովելու համար : Երբոր թոքերուն մէջը կը մաքրովի՝ կրկին իր նոյն ընթացքը կը սկսի ընել :

Լարակ . Գոստոս : Շնչառակ . շահ Գոստոս :

Նախընթաց ստորագրութեամբը կերևայ թէ արիւնը թոքերուն մէջէն անցնելուն իր գոյնը մթնագոյն կարմիր է : ու բաց կարմիր գունի մը կը փոխէ : Շնչառակներուն մէջը միշտ որդան կարմիր գոյն մը ունի : ու երակներուն մէջը միօրինակ սևի մօտ կամ մթնագոյն կարմիր է : Եւ վերջին ճշմարտութեանս անծանօթ եղողները թեւեւ ուն արիւն հանելուն շատ անգամ կը լավի որ կըսեն թէ ամուսնի պէս սև է արիւնը : Եւ անկները չեն զիտեր թէ երակներուն արիւնին մութ գոյնը իր բնական երևոյթն է : Հաղակրատ բժիշկները հասարակութեան աս սխալ ըմբռնումը ձեռք աւնելով տգէտները կը համոզեն թէ շատ հիւանդ են : երբոր իրօք շատ քիչ կամ ոչինչ հիւանդութիւն ունին :

Վարպետ բժիշկները ամենեւին շնչառակէ արիւն չեն հաներ : բաց չի մէկէ մը . քան զի բնական հաստութիւն ունեցող շնչառակ մը թէ որ անգամ մը կը տրորվի : գրեթէ անհնար է արիւնը կայնեցունել մինչև որ կտրուած տեղէն դերձանով չի կապվի ան : Եւ կանոնէն դուրս է ճակատին երկու քովերը բարակ շնչառակ մը՝ որուն զարկը ամէն մարդ կրնայ դգալ : ու շատ մարդոց վրայ կը տեսնուի անոր զայրեւել : Կաթուածի՝ գլխով և ուրիշ վտանգաւոր ախտերու մէջ աս շնչառակը կրնայ բացվիլ :

Լուրդութիւն :

Հարց . Եւն որ կենդանին է՝ որ առտրմանց չորս ոտք ունի : ու կէս օրին երկու ոտք : ու իրիկունը իրեք :

Պատաս . Սարգս է : որ իր տղայութեան ատենը չի կրնար կանգնիլ երկու ոտքին վրայ ու քաշել : հապա ձեռքերն ալ գետինը դնելով կը զլորի ու կը թայ : և իր տղայութենէն ետքն ալ մինչև իր ծերութիւնը երկու ոտքին վրայ կանգնած կը քաշէ . ու իր ծերութեան ատենն ալ ձեռքը գաւազան մը կ'ունենայ :

Թեւեւ Գործ Ին :

Ուրիշ բան մը չի կայ այնչափ դիւրագոյն՝ որ չափ համոզել մարդիկ թէ իրենք բարի են : Երբոր մարդուս անձնասիրութիւնը ուրիշին շողորթորթութեանը Գոստոսի : մեծ բան է որ չի պիտի հաւատացվի :

Որդան կարմիր . Գլխով :